

מלי מילים: מלת בכורים

כשחזרתי הזיז את חיים

פנינה פרנקל

"את תשני כאן למטה ביחד עם סילבי", הודיעה לי אימא, כשהגענו עם המזוודות לשורה האחרונה. עצרנו מול מיטת שלוש קומות, שהייתה צמודה לדופן האנייה. "לא רוצה לישון עם התינוקת הזאת, למה שלא תהיה גם לי מיטה משלי" רטנתי. אימא הניחה את חפציה על המיטה שמעלי, ואבא עלה על הסולם והתרווח על המיטה שבקומה העליונה. ואני רציתי כל כך להיות שם במקומו. הרבה ימים גרנו שם בין המיטות בתוך הבטן הגדולה של האנייה. האולם הגדול היה דחוס. בתחילה לא רציתי לישון שם עם כל האנשים הזרים האלה. פחדתי שיראו אותי כשאני מחליפה בגדים, או שיציצו בי כשאני מסרקת את הצמות הארוכות שלי. אבל, אט אט התרגלתי לרעש ולהמולה, לילדים המתרוצצים ולאמהות הצועקות. היה די שמח שם. כרית נפלה פתאום על ראשו של ילד, שהתחיל לבכות וכל הילדים מכל קצות החדר פרצו בבכי אחריו ללא סיבה. רגע אחר כך, כולם פרצו בצחוק גדול, כשגברת פומרנץ השכנה שלנו עם כפכפי הסטן והחלוק המהודר החליקה על הרצפה. היה כיף לא ללכת ללמוד ולהתרוצץ רוב היום על הסיפון הרחב עם כל הילדים.

במשפחה שישנה מולנו היו רק בנים. התינוק יונתן ישן עם אמו למטה. ז'ק היה גדול ממני בשנה. כמה קינאתי בו על כך שהוא ישן על המיטה העליונה. מאד רציתי שישים לב אלי, מחכה שישאל אותי מה אני עושה, אבל הוא כמעט ולא הסתכל ולא דיבר לכיוון שלי. סוריל היה צעיר ממני. הוא ישן עם אביו במיטה האמצעית ודיבר בלי הפסק. בתחילה חשבתי שהוא תינוק בשבילי, אבל אהבתי לשמוע את הסיפורים שלו. כשסוריל היה בסביבה לא הרחתי את הריחות, לא ראיתי את הלכלוך ואפילו המעברים הצרים נראו לי רחבים, כשהתרוצצנו בהם משחקים ב"תופסת" ו"במחבואים".

"נגיד שאנחנו נוח ואשתו וכל אלה כאן הן החיות שבתובה", הציע יום אחד. מאותו רגע הפכו המיטות לכלובי החיות שלנו. "אלה הם הנמרים המסוכנים". הצביע על הישנים לידנו. "זו השמנה היא התרנגולת והקטן שלידה הוא התרנגול שלה, הגבוה ההוא הוא הג'רפה והקטן שמעליו הוא הקוף". קבעתי אני. הדובים הכבדים יישנו למטה והקופים יישנו במיטות העליונות, קבענו.

בבוקר, כשעלינו לסיפון, הרים יוסי, המלח השמן, את אחותי בת החמש בידיים החזקות שלו, ואמר משהו בשפה שלא הבנתי. כיוון שאימא חייכה, אז גם היא נופפה בידיה וברגליה כאילו היא שמחה. תמיד היא מנסה להיות נחמדה כזאת ומתחנפת כדי שאנשים יתפעלו ממנה ויתנו לה נשיקות. סביב היה רק הים הכחול רגוע, מבריק, משנה צבעים לפי כיוון השמש והעננים. אבל באותו יום, לאחר מספר שעות, הים השתנה מאד. לאט לאט עלו הגלים הגבוהים מכל צד, דפקו על הסיפון, והתחילו להשתולל. הם נשפכו והתפשטו לכל הפינות ואספו איתם כל מה שהיה על הסיפון. הכל שט ונשפך לתוך הים ונעלם.

אנשים התרוצצו בבהלה, דחפו זה את זה, נפלו, החליקו וניסו לאחוז בכל מה שניתן: בחבלים, בעמודים ובקירות. אבא שלי אסף אותנו ודחף את כולנו - אותי, את אחותי ואת אימא לתוך ארגז ריק שבצדי הסיפון. ישבנו שם צפופים ורועדים, ממתניים לדבר הזה שיבוא לקחת אותנו לתוך מעמקי הים.

אחר כך היה שקט. האנשים שקודם קפאו והסתתרו במקומם, חזרו להתרוצץ. אבל אנחנו נשארנו בתוך הארגז שלנו. אחרי מספר דקות של שקט, הים החל שוב להתנדנד מצד אל צד. תחילה לאט, אחר כך התחיל לרקוע כבעס, בגלים שנעשו גבוהים ומפחידים יותר ויותר מרגע לרגע. מבעד לחריץ שבארגז ראיתי גל ענק, שעלה פתאום למעלה וכאילו שלף שיניים לבנות כדי לטרוף את האנייה הקטנה ואת כל האנשים המסתתרים בה. הגל התקרב אלינו והרעש שלו הלך והתחזק. הוא הסתיר את השמש והטיל צל שחור על האנייה. והנה הוא מתמתח למעלה, בטוח שעכשיו אין מי שיוכל לנצח אותו.

ואז... ממש ברגע האחרון, כשאבא ואימא כפופים מעלי, מחבקים ומכסים אותי ואת אחותי מכל צד, ואני חנוקה כמו כדור של צמר שחוטים הדוקים מלפפים אותו סביב, פתאום, ללא כל סיבה, הגל הגדול, הענק והחזק נפל ושקע בים בבת אחת. עוד הוא מנסה לזחול וללטף את דופן האנייה שלנו, והנה הוא נעלם בתוך הים ואיננו.

כל אותו יום המשיכו האנשים לשבת בשקט. צמודים ומכורבלים בפינות הסיפון, כדי שלא לעורר מחדש את מפלצת הים. לאט לאט קמו כולם והתהלכו על הסיפון כפופים, הלוך וחזור, עיניהם מכוונות לרצפה, נזהרים שלא לפגוש בעיניים של אחרים. נדמה היה שבאישונים של כולנו השתקף הגל ההוא וסימן לנו שהוא עוד יחזור. הסתובבנו בזהירות, צמודים ואוחזים בקירות ובחבלים. מדי פעם מישהו מרים את הראש ומביט לנקודה רחוקה רחוקה לבדוק, אולי גל נוסף עושה שם הכנות לצאת מהמחבוא ולחזור ולהתנפל על האנייה שלנו.

כשהכול נרגע, יצאנו גם אנחנו בזהירות מהארגז וירדנו לתוך האנייה. החדר נראה כמו אמבטיה גדולה. הכול שקע וטבע שם בתוך המים. מסביב צפו בגדים וכלים.

חלק מהמיטות התמוטטו ונפלו זו על גבי זו. אנשים ניסו לפלס לעצמם דרך ואחרים הסתובבו וחיפשו מזוודות שהתפזרו.

הספקתי להתקרב למיטה שלנו ולראות ממול את סוריל, שרוע על המיטה וראשו קשור בחולצה הלבנה שלבש. כתם דם בלט מעל מצחו. הוא נראה חיוור ובקושי הגיב לנעשה סביב. ניגשתי אליו והוא חייך. אבל אמא מיהרה להרחיק ולגרור אותנו משם אל הסיפון. כשחזרנו המיטות שלהם היו ריקות. "לאן לקחו אותם?" שאלתי. "הם נמצאים 'בחדר-החולים'. אל תדאגי סוריל יבריא ויחזור."

הגל הגבוה ההוא הלך לבלי שוב. אבל מאותו לילה המשכתי לשמוע את הקולות שלו ולראות את המראות שלו יום יום. הם לא נתנו לי לישון. לפעמים באמצע הלילה, הקולות הופיעו והעירו אותי משנתי. אחותי לא נפרדה עוד משמיכת הצמר הקטנה, שהביאה איתה מהבית. "בשביל מה את צריכה אותה?" שאלתי. "אני שומרת את הגל בתוך השמיכה" הסבירה לי בלחש. "הוא כאן בפנים, הוא הבטיח לשמור עלי." חיבקתי וליטפתי אותה שעה ארוכה. נתתי לה להיצמד אלי והרגשתי את חום גופה. רק לאחר שנרדמה, נרדמתי גם אני.

סוריל ובני משפחתו לא חזרו. המיטות מולנו התפנו. ואני זכיתי סוף סוף לישון במיטה משלי. לא עזרו המחאות של אחותי שהיא פוחדת לישון לבד והפנים המודאגות של אימא, אפילו אבא היה לצדי כשהתעקשתי לישון למעלה במיטה העליונה. בחיך גדול שכבתי לי שם, צופה מגבוה על הישנים מתחתיי. מרחפת כמו ענן ומתבוננת באנשים שנראו קטנים ורחוקים.

בוקר אחד עלו כולם מתוך בטן האניה, רצו ונדחקו בקצה הסיפון. גם אבא שלי רץ וסחב אותי אחריו. הוא הרים אותי גבוה על הכתפיים ואני יכולתי לראות את כולם. אימא אחזה באחותי בזרועותיה וכולנו התבוננו רחוק. "אימא, ההר מזיז את הים ודוחף אותו אחורה" צעקה אחותי בבהלה. ואני שמחתי לראות אדמה ובתים לבנים שמתקרבים לקראתנו.

האנשים שעל האנייה, החלו רועשים וגועשים. מתנשקים, מתחבקים, קופצים ורוקדים. ופתאום כולם עומדים זקופים ושרים יחד. אפילו אבא שלי שר! אף פעם לא ידעתי שאבא שלי יכול לשיר. מרחוק על המדרכה נראתה חבילה גדולה של ידיים שמנופפות אלינו. היו שם אנשים. הרבה אנשים, עם מטפחות ועם דגלים. גם האנשים שעל האנייה, קראו בשמות ונופפו למטה.

אבא רץ איתי לאורך הסיפון, גם אימא רצה עם אחותי הלך וחזור: פניה אדומים, שערה שהיה אסוף תמיד, מתנופף ברוח, והיא כמו ציפור אדומה ומבוהלת, שמחפשת משהו שאבד לה. סוחבת את אחותי כמו חבילה, לכאן ולכאן. פתאום אני שומעת את אמא זועקת בקול נורא: "שייע! שייע! שמחה!! שמחה!!". ושני

אנשים קטנים שעמדו למטה ליד האנייה שלנו מתחילים לקפוץ ולנופף אלינו, הם שולחים לנו נשיקות בידיים ורוקדים ביחד בשמחה. אמא מצביעה עלי ומרימה את אחותי ומראה אותה, ומנופפת בה כמו מוכר הדגים, שמנסה למכור דג גדול בשוק.

מה זה? מה קורה כאן? למה האיש עם הכובע הירוק זורק אלינו למעלה אבנים? אבן ראשונה נופלת לי. הוא מניף ידו וזורק לעברנו עוד אבן והיא מגיעה כמעט, אבל נופלת שוב לתוך המים. בפעם השלישית הוא מתרחק מעט וזורק בתנופה, והאבן מתרוממת מעלה מעלה, מגיעה לעננים, עוברת את מעקה החבלים של הסיפון ונופלת לרגל:

נבהלתי לרגע ונרתעתי לאחור. אבל אימא הרימה את החבילה המרובעת, העטופה בעטיפה בצבע אדום, פתחה אותה וכשקיפלה את נייר הכסף המבריק שבפנים, אני כבר ידעתי. היא חילקה אותה לשניים, הושיטה לי ולאחותי. ואני טועמת ולועסת לאט לאט, שלא יתבזז לי מהר מדי הטעם המתוק והרך. אחותי צוחקת מולי, פניה מרוחות וגם על פניי עולה חיוך רחב. אני מלקקת את האצבעות ושומעת מאחור את אמא ואבא מתחבקים בדמעות: "הגענו, הגענו הביתה!"

והקולות של הגל הענק נשמעים לרגע רכים ומלטפים, כמו השוקולד החמים שנמס ונעלם בתוך פי.

דוגמאות לשאלות ולפעילות בעקבות הסיפור:

- לאן לדעתך המשפחה רוצה להגיע ולמה הם עלו על האנייה?
- במה שונים החיים על האנייה מן החיים בבית?
- מדוע הילדה רצתה לישון במיטה העליונה? באיזו מיטה הייתם אתם בוחרים לישון?
- ציירו את הסערה בים.
- למה האחיות הקטנה חושבת ש"ההר הזה מזיז את הים ודוחף אותו אחורה"?
- איזה שיר לדעתך שרים האנשים שעל סיפון האנייה?
- למה האנשים מתרגשים כאשר הם רואים את החוף?
- מי הם האנשים המנופפים מלמטה?
- קראו שוב את הסיפור מתחילתו ורשמו - מתי הילדה בסיפור שמחה ומתי היא עצובה. הסבירו למה?
- ספרו המשך לסיפור - מה יקרה לילדה ולמשפחה שלה כשהם יגיעו ויירדו למטה לחוף.